

Ännu en påsk med påven – utrikeskommentar för CITY050321

Stilla veckan börjar och vi tycks få ännu en påsk med påve Johannes Paulus II. Till kroppen allt bräckligare har påven överlevt ännu en sjukdomskris och förväntas visa sig för folkmassorna på Petersplatsen i Vatikanen också kommande påskdag.

Johannes Paulus ämbetstid, nu över 27 år, är redan en av de längsta och mest märkliga i kyrkans historia. I en tid där den organiserade religionen förlorat mycket av sitt inflytande, har han varit en ledande politisk kraft. Den sociala aktivismen och ett rastlöst resande till över 100 länder i världen har han förenat med både mysticism, helgondyrkan och en strängt konservativ tros- och morallära.

I politiken står påven samtidigt för social rättvisa, antivåld, antikommunism och antikapitalism. Hans nu ofta glömda, första stora offentliga åtgärd som nytillträdd påve var att sätta stopp för befrielse-teologin i Latinamerika som på 1970-talet utvecklats till en kraft nära den radikala revolutionära vänstern. Därefter engagerade han sig till stöd för den demokratiska fackföreningsrörelsen mot kommunistregimen i sitt hemland Polen. När muren föll i Berlin hösten 1989 hade Polen redan hållit demokratiska val och påven jämte Lech Walesa blivit symbolfiguren för Östeuropas frigörelse.

Under 1990-talet tillhörde han dem som varnade för att en globaliserad kapitalism leder till vidgade sociala klyftor och tom materialism. Han är ingen vän av det amerikanska konsumtionssamhället och motsatte sig Irakkriget. Också sitt hårda nej till aborter ser han som en del av sin icke-våldspolitik.

Som biskop tillhörde polacken Karol Wojtyła stödtrupperna för andra Vatikanconciliet som på 1960-talet demokratiserade och öppnade den katolska kyrkan för världen. Som påve har han däremot sagt nej till fortsatt liberalisering och modernisering. Han har skärpt makten över utnämningar och återupplivat traditionen av salig- och helgonförklaringar. Hans mysticism inbegriper föreställningar som inte bara religionskritiker skulle kalla vidskepelse.

Till en del kan konservatismen förklaras av påvens roll som ansvarig för en världsvid och oöverblickbar organisation. När grundsatser och ideologier luckras upp, löper stora organisationer risk att falla samman. Dogmatiken är ett matkmedel gentemot medlemmar och omvärld. Typiskt nog har påven haft lättare att föra dialog med andra religioner som judendom och islam än andra kristna samfund som bara genom sin existens ifrågasätter hans auktoritet.

Påvens politiska och religiösa ställningstaganden kunde egentligen ha gjort honom mer omstridd än han varit. Men hans viljestyrka och personliga enkelhet har rört många. Hans vägran in i det sista att ge upp och dö blir en gripande trosbekännelse.

ANDERS MELLBOURN